

Lukasz GWIZDAŁA

Uniwersytet Kaliski im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego

gwizdala.lukas@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0003-7568-3950>

<https://doi.org/10.34739/dsd.2025.01.02>

ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA POLSKI W ASPEKCIE ZMIAN GEOPOLITYCZNYCH

ABSTRAKT: Charakterystyka środowiska bezpieczeństwa jest niezwykle istotnym zagadnieniem w dziedzinie nauk społecznych w szczególności dotyczących stosunków międzynarodowych i nauk o bezpieczeństwie. Niewątpliwie jest niezbędna przy podejmowaniu wszelkich decyzji dotyczących prognozowania, definiowania i oceniania sytuacji bezpieczeństwa wraz z jego otoczeniem wewnętrznym i zewnętrznym. W artykule dokonano dekompozycji pojęcia środowiska bezpieczeństwa na następujące zagadnienia: środowisko bezpieczeństwa jako zakres pojęciowy oraz charakterystyka środowiska bezpieczeństwa Polski w ujęciu narodowym i międzynarodowym. Zaznaczyć trzeba, iż szczególną uwagę zwrócono na wydarzenia mające istotny wpływ na wymiar aktualnego środowiska bezpieczeństwa Polski, a więc na zmiany geopolityczne w obszarze przemian ustrojowych, globalizacji, a także obecnych wyzwań, szans i zagrożeń. Podjęto także rozważania w przedmiocie analizy dokumentów strategicznych w zakresie bezpieczeństwa i obronności Polski, NATO i Unii Europejskiej, a także kształtowania środowiska bezpieczeństwa międzynarodowego przez państwa mocarstwowe i inne organizacje spoza Europy o zasięgu globalnym i regionalnym. Głównym celem niniejszego opracowania jest scharakteryzowanie środowiska bezpieczeństwa Polski, NATO i Unii Europejskiej w aspekcie zmian geopolitycznych.

SŁOWA KLUCZOWE: środowisko bezpieczeństwa, bezpieczeństwo, sojusze i organizacje międzynarodowe, państwo, geopolityka

---

POLAND'S SECURITY ENVIRONMENT IN THE ASPECT OF GEOPOLITICAL CHANGES

ABSTRACT: The characterization of the security environment is an extremely important issue in the field of social sciences, especially those concerning international relations and security sciences. It is undoubtedly essential when making any decision concerning forecasting, defining and assessing the security situation together with its internal and external environment. The article decomposes the concept of the security environment into the following issues: the security environment as a conceptual scope and the characterization of the Polish security environment in the national and international perspective. It should be noted that special attention was paid to events that have a significant impact on the dimension of Poland's current security environment, i.e. geopolitical changes in systemic transformation, globalization, as well as current challenges, opportunities and threats. Considerations were also undertaken regarding the analysis of strategic documents in the field of security and defense of Poland, NATO and the European Union, as well as the shaping of the international security environment by superpower states and other non-European organizations with global and regional reach. The main objective of this study is to characterize the security environment of Poland, NATO and the European Union in the aspect of geopolitical changes.

KEYWORDS: security environment, security, alliances and international organizations, country, geopolitics

WPROWADZENIE

Artykuł poświęcony jest zaprezentowaniu charakterystyki środowiska bezpieczeństwa Polski w aspekcie zmian geopolitycznych. Głównymi założeniami, wokół których przedstawiono analizy pojmowania i definiowania są: środowisko bezpieczeństwa jako zakres pojęciowy, charakterystyka środowiska bezpieczeństwa Polski w ujęciu narodowym i międzynarodowym, procesy przemian ustrojowych, globalizacji oraz obecnych wyzwań, szans i zagrożeń, które mają kluczowe znaczenie dla kreowania polityki bezpieczeństwa państwa polskiego. Konstatując, charakterystyka środowiska bezpieczeństwa jest zagadnieniem coraz bardziej zmiennym, niepewnym, wieloznacznym i złożonym, a także kluczowym dla wielu obszarów bezpieczeństwa państwa i obywateli, w tym w aspekcie ekonomii i zasobów naturalnych, urbanizacji, rozwoju technologii i środowiska naturalnego.

W literaturze przedmiotu odczuwalny jest deficyt rozumowania środowiska bezpieczeństwa, co wynika z jego wieloaspektowości, także przenikających się perspektyw z środowiska cywilnego i militarnego. Do tego należy dodać aspekty kompresji czasu, globalizacji oraz wspomnianego rozwoju technologii, mających istotne znaczenie i konsekwencje dla odczuwania zmian środowiska i dalszych jego losów¹.

Z uwagi na szeroki aspekt znaczenia środowiska bezpieczeństwa państwa polskiego w obliczu zmian geopolitycznych, w opracowaniu podjęto rozważania w aspekcie bezpieczeństwa w wymiarze narodowym i międzynarodowym. Ponadto skupiono proces badawczy na analizie charakterystyki bezpieczeństwa w odniesieniu do strategicznych dokumentów bezpieczeństwa państwa polskiego, sojuszy i organizacji, do których przynależymy. W dalszej części podkreślono rolę i znaczenie dla bezpieczeństwa i obronności Polski poprzez aktywny udział w pozostałych inicjatywach, takich jak: współpraca regionalna w ramach Dziewiątki Bukaresztańskiej, Grupy Wyszehradzkiej, Trójkąta Weimarskiego, Inicjatywy Trójmorza oraz współpracy z państwami regionu Morza Bałtyckiego. Powyższe ma na celu ustalenie innych kierunków kształtowania polskiej polityki bezpieczeństwa, poza strukturami NATO i UE, jako dodatkowej gwarancji bezpieczeństwa państwa polskiego i jego znaczenia na arenie międzynarodowej.

Literatura przedmiotu wykazała nadto, iż w większości przypadków charakterystyka środowiska bezpieczeństwa ujmowana jest w ujęciu strategicznym, a więc o znaczeniu najważniejszym i mającym długofalowy charakter. Nadmienić należy, iż strategiczne znaczenie dotyczy zarówno relacji państw w ramach stosunków międzynarodowych, ale i realizacji krajowej polityki bezpieczeństwa w ujęciu wewnętrznym i zewnętrznym. Nie dziwi zatem, iż występuje w szeregu dokumentów rangi międzynarodowej i krajowej.

Głównym celem niniejszego opracowania jest scharakteryzowanie środowiska bezpieczeństwa Polski, NATO i Unii Europejskiej w aspekcie zmian geopolitycznych. Warto w tym

---

¹ J. Mokrzycki, R. Reczkowski, S. Cieśla (red. nauk), *Analiza środowiska bezpieczeństwa w perspektywie 2035 roku*, Wyd. Centrum Doktryn i Szkolenia Sił Zbrojnych im. gen. broni Władysława Sikorskiego, Bydgoszcz 2020, s. 5, <https://cdissz.wp.mil.pl/publikacje/analiza-srodowiska-bezpieczenstwa-w-perspektywie-2035-roku-pl/> (03.06.2025).

miejsu zwrócić uwagę na pogląd J. Baylisa, który uważa, że „zgodnie z teorią systemu bezpieczeństwa zbiorowego wspólnota międzynarodowa jest podstawą tworzenia warunków gwarantujących bezpieczeństwo poszczególnych państw, członków systemu międzynarodowego”². Należy zgodzić się z autorem, iż grupa państw tworząca wspólnotę (system) bezpieczeństwa ma dużo większe możliwości i potencjał m.in. w zakresie sfery militarnej, co też stanowi element odstraszenia dla ewentualnego agresora. Dodatkowo poszczególne państwa wchodzące w skład wspólnoty bezpieczeństwa zbiorowego wnoszą nowe możliwości rozwoju, takie jak: położenie geograficzne jako kluczowy element strategiczny, liczba ludności w tym liczba sił zbrojnych, potencjał obronny sił zbrojnych, możliwości użycia sił z kierunku powietrznego, lądowego i morskiego, a także doświadczenia w zakresie wyszkolenia żołnierzy i personelu, które z racji zbiorowej wspólnoty bezpieczeństwa mają istotne znaczenie do efektywniejszego użycia potencjałów obronnych w różnego rodzaju konfliktach.

Co więcej, autor zwraca uwagę na atrybut siły jako potęgi, co bezpośrednio odnosi się do państw o charakterze mocarstwowym oraz znaczących organizacji i sojuszy, mających istotny wpływ na kreowanie środowiska bezpieczeństwa międzynarodowego w skali globalnej i regionalnej. Uzupełniając powyższe, za państwa mocarstwowe należy uznać państwa potocznie określane jako „główne ośrodki siły”, które poprzez swoją potęgę gospodarczą, technologiczną, militarną, społeczną (liczba ludności), wpływają na stosunki międzynarodowe w skali globalnej. Do takich państw zaliczyć należy Stany Zjednoczone oraz Chiny. Warto zwrócić uwagę, iż za „globalne ośrodki siły” uznawane są także sojusze i organizacje, mające swoje oddziaływanie w skali globalnej i regionalnej, a więc: Sojusz Północnoatlantycki – NATO oraz Unia Europejska. W dalszej części pracy przedstawiono również inne podmioty państwowe i organizacje, mające istotne znaczenie w obecnych relacjach stosunków międzynarodowych, w szczególności z rejonu Azji Wschodniej i Południowej.

Dla potrzeb przybliżenia podjętych rozważań przyjęto następujący główny problem badawczy: Jaki wpływ na pożądaną system bezpieczeństwa państwa polskiego ma jego środowisko? Poszukiwanie naukowych rozstrzygnięć w odniesieniu do głównego problemu badawczego wymagało przyjęcia i wyjaśnienia szczegółowych problemów badawczych: Jakie uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne mają istotny wpływ na system bezpieczeństwa państwa polskiego, a tym samym na jego środowisko bezpieczeństwa? Jak obecna sytuacja geopolityczna na świecie wpływa na relacje pomiędzy państwami w skali globalnej, regionalnej i lokalnej? Przedstawione pytania badawcze w sposób szczegółowy miały na celu zidentyfikowanie złożoności i wieloaspektowości problemu badawczego. Na potrzeby weryfikacji przyjętych założeń badawczych posłużono się analizą i krytyką dostępnej literatury przedmiotu oraz najnowszych informacji prasowych, analizą tekstu, obserwacją współczesnych zjawisk geopolitycznych na arenie międzynarodowej, a także osobistym doświadczeniu w aspekcie szeroko

---

² J. Baylis, *Bezpieczeństwo międzynarodowe i globalne w epoce pozimnowojennej*, tłum. W. Nowicki, [w:] *Globalizacja polityki światowej. Wprowadzenie do stosunków międzynarodowych*, red. J. Baylis, S. Smith, Kraków 2008, s. 390-391.

rozumianego bezpieczeństwa państwa. W przypadku analizy informacji prasowych wykorzystano metodę jakościowo-heurystyczną oraz częściowo metodę techniczną i statystyczną. Powyższe miało na celu ocenę jakości uzyskanych informacji z wybranych serwisów internetowych pod kątem znalezienie optymalnej, aktualnej i jakościowej informacji w tym zakresie. W poszukiwaniu źródeł informacji internetowych kierowano się zasadą oceny informacji przez ekspertów na podstawie ich doświadczenia i subiektywnych odczuć³. Przeprowadzone w tym zakresie badania miały charakter jakościowy.

ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA JAKO ZAKRES POJĘCIOWY

Jak wynika z przeglądu literatury dokonanego w przedmiocie środowiska bezpieczeństwa, jest to pojęcie niezwykle obszerne i nawiązujące w głównej mierze do rozważań podejmowanych w dziedzinach nauk społecznych. Niemniej jednak, ustosunkowując się do powyższego zagadnienia, należy rozpocząć od jego dekompozycji na części składowe. Zatem w pierwszej kolejności podjęte zostaną rozważania w zakresie pojęcia ‘środowisko’, następnie ‘system’ i ‘strategia’, a na końcu ‘bezpieczeństwo’. Powyższe założenia posiadają wiele wspólnych cech. Dodatkowo chciałbym nadmienić, iż niniejsze opracowanie zawiera jedynie część rozważań badaczy w zakresie środowiska bezpieczeństwa, co też potwierdza jego ewolucję i zmienność postrzegania. Należy mieć na uwadze, iż środowisko bezpieczeństwa państwa czy też organizacji i sojuszy podlega ciągłym zmianom, w zależności od ryzyka, szans, wyzwań i zagrożeń.

Według Słownika języka polskiego pojęcie ‘środowisko’ oznacza „zespół ludzi połączonych wspólnotą warunków życia (...), a także ogół elementów otoczenia”⁴. Ogólnie ujmując, środowisko to wszystko to, co nas otacza, zatem środowisko danego państwa jest dużo mniejsze aniżeli środowisko sojuszy czy też organizacji, skupiających szereg podmiotów narodowych. W opinii J. Stańczyka środowisko jest „(...) warunkiem podstawowym funkcjonowania jakiegokolwiek żywego podmiotu (choćby tzw. środowisko naturalne człowieka), a tym samym – w konsekwencji – ludzkich wytworów instytucjonalnych, obejmujących m. in. systemy w postaci państw i systemu międzynarodowego w różnych jego ujęciach i zakresach przestrzennych (podsystemach)”⁵.

Z kolei pojęcie ‘systemu’ oznacza „każdy złożony obiekt wyróżniony z badanej rzeczywistości, stanowiący całość tworzoną przez zbiór obiektów elementarnych (elementów) i powiązań (relacji) pomiędzy nimi”⁶. Można wnioskować, iż dotyczy on zestawu elementów ze sobą powiązanych, wzajemnie oddziaływujących, a także połączonych w kierunku uzyskania określonego celu lub celów. Dopełniając powyższe, należy przypuszczać, iż elementy te mogą mieć wymiar fizyczny, jak i abstrakcyjny, determinowane przez zasady, reguły, procedury lub też zależności.

³ M. Nowakowski, *Ocena wiarygodności informacji w serwisach internetowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” 2015, nr 863, „Studia Informatica” 2015, nr 36, s. 109-112 .

⁴ *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/%C5%9Brodowisko.html> (11.02.2025).

⁵ J. Stańczyk, *Środowisko bezpieczeństwa państwa w ujęciu międzynarodowym*, „Rocznik bezpieczeństwa międzynarodowego” 2018, s. 12.

⁶ J. Kaczmarek, W. Łepkowski, B. Zdrodowski (red.), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2009, s. 137.

Kolejne pojęcie dotyczy ‘strategii’, które w ujęciu podanym przez *Słownik języka polskiego* oznacza „dział sztuki wojennej określający reguły i zasady przygotowania i prowadzenia wojny jako całości oraz jej poszczególnych kampanii, bitew i głównych operacji”⁷. Należy mieć na uwadze, iż tradycyjne pojmowanie terminu strategii kojarzone głównie było z działaniami wojennymi, a więc z przygotowaniem i prowadzeniem wojny. W tym miejscu istotnym jest przybliżenie poglądu Z. Błazewicza: „(...) wobec narastania złożoności życia społecznego i komplikowania się zjawiska wojny konieczne stało się włączenie do strategii aspektów pozamilitarnych, takich jak: polityczne, ekonomiczne, techniczne, społeczne, psychologiczne. W rezultacie strategia przestała być jedynie sposobem przygotowania i prowadzenia wojny, ale stała się nieodłącznym elementem rządzenia państwem”⁸.

Kontynuując, należy wspomnieć o terminie ‘bezpieczeństwo’, które w literaturze przedmiotu jest różnie definiowane i rozmaicie postrzegane w zależności od przyjętych kryteriów, np. przedmiotowe, podmiotowe, procesualne, czasowe, przestrzenne, według sposobu zorganizowania⁹. Bezpieczeństwo w ujęciu słownikowym to, „stan, który daje poczucie pewności, gwarancje jego zachowania oraz szansę na doskonalenie. Jedna z podstawowych potrzeb człowieka. Jest to sytuacja odznaczająca się brakiem ryzyka utraty czegoś, co człowiek szczególnie ceni, na przykład: zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych”¹⁰. Współcześnie utrzymuje się, że bezpieczeństwo zazwyczaj określane jest jako pojęcie utożsamiane z poczuciem pewności oraz stanem przeciwstawnym zagrożeniom¹¹.

Przechodząc do pojęcia ‘środowiska bezpieczeństwa’, należy zgodzić się z J. Stańczykiem, który uważa, że środowisko ma charakter kategorii poznawczej, często powiązane z ujęciem strategicznym, a więc najważniejszym i długofalowym. Jest pojęciem zbliżonym do pojęcia środowiska międzynarodowego, a także procesu badań nad stosunkami międzynarodowymi w aspekcie politologii oraz studiów strategicznych. Autor konstatuje, iż zasadnym byłoby wprowadzenie nowego pojęcia ‘stosunków bezpieczeństwa’, które rozumie jako „relacje pomiędzy uczestnikami środowiska bezpieczeństwa oraz pozostałymi jego składowymi w różnych jego przestrzeniach”¹². Należy sądzić, iż pogląd ten wynika ze złożoności zagadnienia, które winno być akcentowane również na podmiotowość państw jako kluczowe ogniwa w zapewnieniu bezpieczeństwa obywatelom, poprzez prowadzenie odpowiedniej krajowej i międzynarodowej polityki bezpieczeństwa. Polityka ta musi być oparta na świadomym badaniu i ocenie przeszłego, jak i aktualnego środowiska bezpieczeństwa w zakresie szans, wyzwań, ryzyka i zagrożeń. Potwierdzeniem powyższego jest kolejny pogląd wymienionego autora, który sugeruje, że środowisko bezpieczeństwa, jego odpowiednie postrzeżenie i rozumowanie,

⁷ *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 4, PWN, Warszawa 2003, s. 553.

⁸ Z. Błazewicz, *Strategiczne środowisko bezpieczeństwa*, „Studia Społeczne” 2021, 4, s. 73-74.

⁹ *Ibidem*, s. 74.

¹⁰ J. Kaczmarek, W. Łepkowski, B. Zdrodowski (red.), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, op. cit., s. 14.

¹¹ R. Zięba, *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, „Sprawy Międzynarodowe” 1989, nr 10, s. 49.

¹² J. Stańczyk, *Środowisko bezpieczeństwa państwa w ujęciu międzynarodowym*, op. cit., s. 14.

determinuje określony stan bezpieczeństwa danego podmiotu, a także jego pozycji i relacji z innymi uczestnikami stosunków bezpieczeństwa, „jak również w zakresie rozpoznawania zjawisk, procesów i problemów mających wpływ na taki podmiot”¹³. Tak więc nie tylko środowisko bezpieczeństwa ma kluczowe znaczenie dla stosunków międzynarodowych, a tym samym relacji między państwami, ale również jest istotne, a wręcz niezbędne w postrzeganiu i rozumowaniu bezpieczeństwa państwa w każdym jego ujęciu.

Dalsze rozważania nad zagadnieniem środowiska bezpieczeństwa wykazały, iż pojęcie to w dosyć obszernym znaczeniu zostało opisane w Białej Księdze Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, która mówi, że „środowisko bezpieczeństwa danego podmiotu bezpieczeństwa” to jego „zewnątrzne i wewnętrzne, militarne i niemilitarne (cywilne) warunki bezpieczeństwa (warunki realizacji interesów danego podmiotu w dziedzinie bezpieczeństwa i osiągnięcia ustalonych przezeń celów w tym zakresie), charakteryzowane przy pomocy czterech podstawowych kategorii, jakimi są szanse, wyzwania, ryzyka i zagrożenia”¹⁴. Należy przypuszczać, iż tak sformułowana opinia musi opierać się na zależności jej poszczególnych elementów, a więc szans, wyzwań, ryzyka i zagrożenia, aby mogło wystąpić środowisko bezpieczeństwa. Uważam, iż sformułowanie definicji charakterystyki środowiska bezpieczeństwa można określić w sposób uproszczony, a więc stanowi ona główny punkt wyjścia dla sformułowania metod, zasad i sposobów osiągnięcia postawionych celów, dla potrzeb dalszej ich eksploracji i ewaluacji w procesie tworzenia dokumentów strategicznych dla obronności i bezpieczeństwa państwa. Oczywiście należy przy tym pamiętać, iż zjawisko bezpieczeństwa w dużym stopniu skorelowane jest ze zjawiskiem zagrożenia¹⁵. Nie dziwi zatem fakt, iż w literaturze przedmiotu środowisko bezpieczeństwa określane jest jako proces zmienny, oparty m.in. na zagrożeniach o charakterze migracyjnym, hybrydowym, etnicznym, a także o charakterze zbrojnym. Zagrożenia te w sposób znaczący wpływają na kreowanie środowiska bezpieczeństwa państw, sojuszy i organizacji.

Rozważając dalej w kwestii środowiska bezpieczeństwa, należy przyjąć kolejny pogląd, który redefiniuje definicję ujętą w Białej Księdze Bezpieczeństwa Narodowego, wprowadzając jej szerszą definicję, opartą na tzw. rombie kultury bezpieczeństwa. Według J. Piwowarskiego „szeroka definicja środowiska bezpieczeństwa obejmuje zatem osiem elementów i bazuje na definicji wąskiej, czteroelementowej. Obok szans, wyzwań, ryzyk i zagrożeń definicja szeroka z uwagi na przyjęte założenia dotyczące trójkąta (potrzeby) bezpieczeństwa oraz rombu (kultury) bezpieczeństwa uwzględnia jeszcze kolejne cztery elementy: podmiot bezpieczeństwa wraz z czasem i miejscem jego działania i egzystencji oraz polem oddziaływań i współzależności, wartości, potrzeby i rozwój oraz kulturę bezpieczeństwa”¹⁶. Autor zwrócił uwagę na

---

¹³ Ibidem, s. 13-14.

¹⁴ *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2013, s. 247.

¹⁵ H. Wyrębek, R. Zakrzewski, W. Załoga, *Zagrożenia bezpieczeństwa państwa*, s. 23, [w:] Z. Ciekanski (red.), *Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa państwa. Część druga*, Wyd. Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Biała Podlaska, 2021, s. 23-34, <https://bibliotekanauki.pl/chapters/2191274> (04.06.2025).

¹⁶ J. Piwowarski, *Romb (Kultury) Bezpieczeństwa. Redefinicja Środowiska Bezpieczeństwa*, „Kultura Bezpieczeństwa” 2020, nr 37, s. 43.

konieczność rozszerzenia istniejącej i dosyć popularnej definicji środowiska bezpieczeństwa. Argumentując powyższe, postawił tezę, iż ujęcie tego zagadnienia opiera się na konieczności istnienia koncepcji trójkąta bezpieczeństwa jako warunku zaistnienia potrzeby bezpieczeństwa, zawierającym podmiot, wartość (wartości) i zagrożenia, konieczności zaistnienia czwartego elementu rzeczywistości, a więc fenomenu bezpieczeństwa, a także na założeniu, iż istnienie rombu bezpieczeństwa stanowi wymóg potrzeby dla zaistnienia zjawiska bezpieczeństwa. Ogólnie ujmując, autor wskazał, iż środowisko bezpieczeństwa winno zawierać osiem niezbędnych elementów (składowych) ją tworzących, tj. podmiot bezpieczeństwa, wartości, zagrożenia, kultura bezpieczeństwa, potrzeba i rozwój, szanse, wyzwania, ryzyka¹⁷. Analiza powyższego ujęcia skłania się do wniosku, iż oprócz standardowej typologii niebezpieczeństwa dla podmiotu (państwa) w ramach zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, należy ująć dodatkowe zagrożenia, które mogą objąć indywidualny i mały grupowy podmiot.

Należy zwrócić uwagę, że powyższe objaśnienia środowiska bezpieczeństwa nie są jedyne definicjami w tym zakresie, a obejmują one szeroki aspekt dziedzin naukowych, w szczególności nauk o bezpieczeństwie, co pozostawia możliwość prowadzenia dalszych prac w tym przedmiocie. Niewątpliwie złożoność i wieloaspektowość zagadnienia powodują, iż mamy do czynienia z wieloma różnymi interpretacjami. Co więcej, środowisko bezpieczeństwa osobno dla każdego podmiotu bezpieczeństwa, jakim są państwa będzie zbliżone, jeśli są członkami wspólnego sojuszu np. NATO (Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego) czy też związku gospodarczo-politycznego UE (Unii Europejskiej), ale zawsze odmienne w zakresie realizacji własnej, suwerennej i niezależnej polityki bezpieczeństwa. Zatem każdy podmiot będzie podejmował własne decyzje w przedmiocie swojego bezpieczeństwa i zawsze w oparciu o środowisko bezpieczeństwa.

CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA BEZPIECZEŃSTWA POLSKI W UJĘCIU NARODOWYM I MIĘDZYNARODOWYM

PRZEMIANY USTROJOWE

Po zakończeniu okresu pozimnowojennego struktura bezpieczeństwa państw na świecie ulegała dynamicznym przemianom. Wpływ na architekturę bezpieczeństwa międzynarodowego niewątpliwie miały dążenia państw bloku postkomunistycznego do włączenia w struktury organizacji i sojuszy międzynarodowych. Ponadto w wielu krajach bloku wschodniego zacho- dziły zmiany zwane transformacją ustrojową zmierzającą do demokratyzacji ustroju i polityki państwa. Transformacja ustrojowa w Polsce zapoczątkowana została w latach 80. XX wieku i trwała do końca 2009 roku. W tym czasie polskie sprawy narodowe sukcesywnie były realizowane w kierunku zachodnim, co przyniosło rezultat w zakresie wstąpienia w 1999 roku do struktur Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO), a następnie w 2004 roku do organizacji

---

¹⁷ Ibidem, s. 44.

(związku) gospodarczo-politycznej państw zachodnich, tj. Unii Europejskiej. Należy mieć na uwadze, iż Polska w okresie zależności od Związku Radzieckiego i członkostwa w Układzie Warszawskim nie realizowała własnej, niezależnej polityki bezpieczeństwa, a tym samym opierała się na środowisku bezpieczeństwa kreowanym w ówczesnych latach. Dopiero w 1989 roku nastąpił przełom w tym zakresie, co następnie kontynuowane było w czasach przynależności do NATO i UE.

SZANSE, WYZWANIA I ZAGROŻENIA (STRATEGIE BEZPIECZEŃSTWA: POLSKI, NATO, UE, INICJATYWY REGIONALNE)

Obecnie Polska realizuje własne, strategiczne interesy narodowe oraz sposoby ich osiągnięcia, co prezentuje w Strategiach Bezpieczeństwa Narodowego¹⁸. Co więcej, Strategia Bezpieczeństwa Narodowego uwzględnia wszelkie zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne, określa nadto procedury i sposoby ich przeciwdziałania. Strategia jest niezwykle ważnym dokumentem rangi państwowej mającej charakter długofalowy, zawierający plan zamierzeń i działań, a także celów i środków do realizacji polityki bezpieczeństwa narodowego oraz ukierunkowanych na zapewnienie bezpieczeństwa państwa i obywateli w oparciu o wyzwania i zagrożenia. Konstatując, strategia wyznacza nowe kierunki, definiuje cele i działania w dziedzinie szeroko rozumianego bezpieczeństwa, które z kolei pozwalają na odpowiednie reagowanie na zagrożenia i podjęcie działań zmierzających do ich zapobiegania.

Koncentrując się na Strategii, zasadnym jest wykazanie aktualnego środowiska bezpieczeństwa Polski ujętego w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2020 roku. Rzeczona Strategia uwzględnia wymiar wewnętrzny bezpieczeństwa państwa oraz środowisko międzynarodowe, w tym współpracę regionalną, globalną, a także w ramach organizacji międzynarodowych. Wskazano w niej, iż główne zagrożenie dla środowiska bezpieczeństwa kraju stanowi neoimperialna polityka Federacji Rosyjskiej z wykorzystaniem siły militarnej (aneksja Krymu, agresja na Gruzję, działania we wschodniej Ukrainie). Ponadto wskazano, iż uczestnictwo w strukturach transatlantyckich i europejskich stanowi dla Polski najważniejszy czynnik kształtujący bezpieczeństwo. Podkreślono konieczność utrzymywania silnych więzi z państwem mocarstwowym, jakim są Stany Zjednoczone. Dostrzeżono jako niebezpieczne zjawisko rywalizację pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Chińską Republiką Ludową i Federacją Rosyjską. Ponadto przedstawiono wartości, interesy narodowe i cele strategiczne w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego, wykazując przy tym główne interesy narodowe w aspekcie bezpieczeństwa, mianowicie: strzeżenie niepodległości, nienaruszalności terytorialnej, suwerenności, a także zapewnienie bezpieczeństwa państwa i społeczności¹⁹. Na uwagę zasługuje fakt, iż w Strategii uwzględniono konieczność zapewnienia bezpieczeństwa

---

¹⁸ S. Waszczykowski, K. Opara, K. Hermann, *Środowisko bezpieczeństwa w koncepcjach strategicznych NATO i strategiach bezpieczeństwa narodowego RP*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2024, 44, s. 128-129.

¹⁹ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2020, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dokumenty/Strategia_Bezpieczenstwa_Narodowego_RP_2020.pdf (11.02.2025).

cybernetycznego oraz wykorzystania nowoczesnych technologii. Zwrócono również uwagę na wzrost zagrożenia w aspekcie możliwości użycia taktycznej broni jądrowej wykorzystywanej w klasycznych operacjach (konfliktach) zbrojnych. Za kluczowe uznano bezpieczeństwo energetyczne i infrastrukturalne²⁰.

Zdając sobie sprawę, że środowisko bezpieczeństwa jest zmienne poprzez cykliczne zdarzenia mające miejsce w kraju i na świecie, należy stwierdzić, iż z całą pewnością wymaga ono poszerzenia i zaktualizowania. W polskiej przestrzeni prawnej znajduje się koncepcja w postaci Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2024 roku, jednak nie została ona dotychczas zaimplementowana przez rząd polski. Jest to dokument datowany na 4 lipca 2024 roku, zatytułowany jako Rekomendacje do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Dokument zawiera cztery rozdziały: rozdział pierwszy dotyczący założeń organizacyjno-metodycznych, rozdział drugi w zakresie interesów narodowych i celów strategicznych w dziedzinie bezpieczeństwa RP, rozdział trzeci odnosi się do środowiska bezpieczeństwa, czwarty jako rekomendacje działań i przygotowań, piąty będący zakończeniem. W aspekcie niniejszego opracowania najważniejszym rozdziałem jest rozdział trzeci dotyczący wspomnianego środowiska bezpieczeństwa. Co warto dodać, rekomendacje do Strategii wskazują zaktualizowane środowisko bezpieczeństwa Polski w oparciu o zagrożenia, które zaszły od czasu zatwierdzenia strategii z 2020 roku. Do kluczowych wniosków z rzeczzonego dokumentu, należy wymienić zagrożenia i wyzwania ze strony państw, takie jak: agresja Rosji na Ukrainę, która od 24 lutego 2024 roku ma charakter pełnoskalowej wojny, wpływając jednocześnie na istniejące dotychczas filary bezpieczeństwa międzynarodowego, zacieśnieniu strategicznej współpracy Chin z Rosją, która to wykracza poza standardowe ramy współpracy, a przejawia się w ramach bezpośredniego wsparcia w działaniach wojennych, wsparcie Rosji przez zaprzyjaźnione państwa, takie jak: Białoruś, Iran i Korea Północna, pogorszenie sytuacji bezpieczeństwa na Bliskim Wschodzie, gdzie 7 października 2023 roku doszło do ataku na Izrael przez palestyński Hamas, co z kolei spowodowało odpowiedź zbrojną państwa Izrael, a następnie konflikt doprowadzający do dużej liczby ofiar. Uzupełniając powyższe, Rekomendacje zawierają kolejne, istotne zagrożenia i wyzwania ze strony państw, a mianowicie: wzrost globalnego znaczenia Chin, które wraz z Rosją dążą do zakłócenia i zmiany regionalnego i globalnego porządku bezpieczeństwa, zagrożenie ze strony autorytarnej Korei Północnej, w zakresie zwiększenia i doskonalenia zdolności konwencjonalnych i jądrowych przy wspomnianej współpracy militarnej z Rosją, wzrost potencjału eskalacyjnego w regionie Bałkanów Zachodnich, również za sprawą Rosji, a dotyczących wewnętrznych konfliktów w Bośni i Hercegowinie oraz Kosowie. Warto zwrócić również uwagę, iż w ramach środowiska bezpieczeństwa, Rekomendacje zawierają także wyzwania i zagrożenia transnarodowe, do których zaliczamy: zagrożenia hybrydowe, migracja, niekontrolowana migracja, zmiany klimatu, zagrożenia w cyberprzestrzeni, przyspieszenie rozwoju nowych technologii, rozwój sztucznej inteligencji,

---

²⁰ Ibidem.

technologie wschodzące i przełomowe, terroryzm międzynarodowy, rozwój międzynarodowej przestępczości zorganizowanej oraz zagrożenia epidemiczne²¹.

W tym miejscu konieczne jest zaprezentowanie krytycznej oceny kształtowania polskiej polityki bezpieczeństwa i obronności, która pomimo różnic natury politycznej, dyskusji nad formatem dokumentu o nazwie Rekomendacje do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP, winna być uwzględniona przy tworzeniu nowej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego, uwzględniająca aktualne środowisko bezpieczeństwa państwa. Moim zdaniem rozdział trzeci rzeczonoego dokumentu o nazwie Rekomendacje zawiera kluczowe zagrożenia i wyzwania, które zostały już w części wprowadzone w dokumentach strategicznych sojuszy i organizacji międzynarodowych (NATO, UE), do których przynależymy. Należy pamiętać, iż pomimo innych dokumentów normatywnych, decyzji, rozkazów etc., wspomniana Strategia Bezpieczeństwa Narodowego jest podstawowym i strategicznym dokumentem w zakresie bezpieczeństwa i obronności państwa polskiego jako oficjalna wykładnia interesów narodowych i celów strategicznych. Zatem, dokument ten winien być na bieżąco aktualizowany, poprzedzony odpowiednio Polityczno-Strategiczną Dyrektywą Obronną oraz Strategią Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego. Zaznaczyć należy, iż obecnie obowiązuje Polityczno-Strategiczna Dyrektywa Obronna Rzeczypospolitej Polskiej z 29 grudnia 2018 roku²², co stanowi, iż jest nieaktualna w każdym wymiarze, nie zawierająca obecnych szans, wyzwań i zagrożeń. Należy zgodzić się z S. Koziejem, który jest zdania, iż najlepszym, lecz niestety czasochłonnym procesem przed wprowadzeniem nowej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego, jest przeprowadzenie strategicznego przeglądu bezpieczeństwa narodowego, uwzględniającego potrzebę sprostania wszelkim nowym wyzwaniom wobec gruntownych zmian warunków bezpieczeństwa²³.

Z uwagi na fakt, iż Polska jest członkiem sojuszu NATO i organizacji Unii Europejskiej, które traktuje jako kluczowe w realizacji polskiej polityki bezpieczeństwa i rozwoju, koniecznym jest choćby częściowe wykazanie aktualnego środowiska bezpieczeństwa wykazanego w dokumentach rangi międzynarodowej. Najnowsza i obowiązująca koncepcja strategiczna NATO została przyjęta w 2022 roku na szczycie w Madrycie (NATO 2022 Strategic Concept)²⁴. Jest to pesymistyczna wizja środowiska bezpieczeństwa międzynarodowego, różniąca się diametralnie od ostatniej z 2010 roku. W koncepcji wykazano, iż obszar euroatlantycki nie znajduje się już w stanie pokoju. Określono, iż najpoważniejszym zagrożeniem dla NATO jest Federacja Rosyjska, co związane jest z jej neoimperialną postawą w ostatnich latach, w tym

---

²¹ *Rekomendacje do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, 4 lipca 2024 roku, https://www.prezydent.pl/storage/file/core_files/2024/7/4/7fa9f08052b51758d6ed4e9a11a9d32d/REKOMENDACJE%20SBNRP%204%20lipca%202024.pdf (05.06.2025).

²² *Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 grudnia 2018 roku o wydaniu Polityczno-Strategicznego Dyrektywy Obronnej Rzeczypospolitej Polskiej*, Monitor Polski, M.P.2019.15.

²³ S. Koziej, *O pracach nad Strategią Bezpieczeństwa Narodowego w kontekście Prezydenckich Rekomendacji: Rola, Procedura, Treść*, Warszawa, 17.07.2024 r., <https://koziej.pl/wp-content/uploads/2024/07/Prace-nad-SBN.pdf> (05.06.2025).

²⁴ *Koncepcja strategiczna NATO 2022*, <https://www.act.nato.int/wp-content/uploads/2023/05/290622-strategic-concept.pdf> (11.02.2025).

napaścią zbrojną na Ukrainę oraz wzmocnieniem integracji wojskowej z Białorusią. Ponadto Federacja Rosyjska stanowi bezpośrednie zagrożenie dla państw Europy Środkowo Wschodniej, a tym samym dla sojuszników NATO. Jej działania budzą swoisty niepokój z racji m.in. wielowymiarowych działań w zakresie hybrydowym, konwencjonalnym, aktywności i operacji w cyberprzestrzeni. Kolejnym zagrożeniem jest agresywna i imperialna polityka Chińskiej Republiki Ludowej, która stanowi wyzwanie dla sojuszu. Podkreślono również, iż nadal jednym z najważniejszych zagrożeń pozostaje terroryzm międzynarodowy a wyzwaniami kontynentu Afryki i Bliskiego Wschodu i panujące tam konflikty i destabilizacje. Do wyzwań zaliczono również: ataki cybernetyczne, zmiany klimatyczne, inwestowanie w nowe technologie przez państwa uznawane jako wrogi wobec sojuszu, problemy związane z utrzymaniem kontroli zbrojeń²⁵.

Na uwagę zasługuje fakt, iż obecnie obowiązująca Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2020 roku jak i poprzednia z 2014 roku zostały wprowadzone po wejściu w życie Koncepcji Strategicznej Obrony i Bezpieczeństwa Członków NATO, uchwalonej w 2010 roku w Lizbonie ramach 25 szczytu NATO. Co więcej koncepcja ta określała środowisko bezpieczeństwa obszaru euroatlantyckiego jako spokojnego, gdzie zagrożenie atakiem konwencjonalnym określono jako niewielkie. Oczywiście wszelkie zdarzenia na świecie w perspektywie minionej dekady w tym wzrost zagrożenia ze strony Rosji spowodowały niezbędne zmiany koncepcji sojuszu, które zostały już określone w 2022 roku.

Należy pamiętać, iż obecność Polski w strukturach NATO niewątpliwie wpływa na kształtowanie jej polityki bezpieczeństwa w wymiarze krajowym. Dlatego też koncepcje strategiczne NATO winny być implementowane do krajowych dokumentów w sprawie bezpieczeństwa państwa w tym przypadku do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego. Ponadto sojusz opracowując koncepcje strategiczne ma na uwadze wyzwania i zagrożenia państw sojusznicznych, co również jest odzwierciedlone w postanowieniach tych dokumentów doktrynalnych i co też wpływa na fakt, iż strategię sojuszu uchwalane są rzadziej aniżeli strategię krajowe państw sojusznicznych.

Rozpatrując natomiast środowisko bezpieczeństwa krajowe i międzynarodowe Polski w oparciu o przynależność do Unii Europejskiej, należy przytoczyć główne założenia Strategii Unii Europejskiej w zakresie unii bezpieczeństwa, która obejmuje lata 2020-2025²⁶. Rzeczoną strategią zawiera cztery główne filary, obejmujące kluczowe obszary działania. Pierwszy filar dotyczy walki z terroryzmem i przestępczością zorganizowaną, drugi odnosi się do środowiska bezpieczeństwa, które obejmuje następujący zakres: infrastruktura krytyczna, cyberbezpieczeństwo i ochrona przestrzeni publicznej. Trzeci filar dotyczy budowania silnego ekosystemu

---

²⁵ S. Waszczykowski, K. Opara, K. Hermann, *Środowisko bezpieczeństwa w koncepcjach strategicznych NATO i strategiach bezpieczeństwa narodowego RP*, op. cit., s. 145-146.

²⁶ *Strategia Unii Europejskiej w zakresie unii bezpieczeństwa, która obejmuje lata 2020-2025*, Communication From The Commission To The European Parliament, The European Council, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee Of The Regions on The Eu Security Union Strategy, European Commission Brussels, 24.07.2020, COM (2020) 605 final. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/european-security-union_pl (12.02.2025).

bezpieczeństwa, czwarty zaś działania w obliczu zmieniających się zagrożeń, takich jak: zagrożenia hybrydowe, nielegalne treści w internecie, cyberprzestępczość oraz nowoczesne egzekwowanie prawa.

Jak widać, w Strategii unii bezpieczeństwa na lata 2020-2025 brak jest określenia aktualnego środowiska bezpieczeństwa, uwzględniającego m.in. neoimperialną politykę Federacji Rosyjskiej, w tym prowadzenia działań wojennych na terenie Ukrainy, a tym samym potencjalnego zagrożenia dla państw członkowskich. Odpowiedzią na powyższe, a tym samym na zmiany środowiska bezpieczeństwa i wynikające z niej nowe zagrożenia, są cykliczne sprawozdania z postępu realizacji strategii oraz zdarzeń i działań podjętych w każdym aspekcie działalności unii, przedstawiane przez Komisję Europejską. Analiza literatury wykazała pięć takich sprawozdań, przedstawionych odpowiednio: 9 grudnia 2020 roku, 23 czerwca 2021 roku, 8 grudnia 2021 roku, 25 maja 2022 roku oraz 13 grudnia 2022 roku.

Rozpatrując dane zawarte w ostatnim sprawozdaniu Komisji Europejskiej z 13 grudnia 2022 roku, należy stwierdzić, iż środowisko bezpieczeństwa unii zostało zaktualizowane o nowe zagrożenia i wyzwania. W sprawozdaniu podkreślono, iż środowisko bezpieczeństwa wokół nas będzie się nadal zmieniać. Wskazano na zagrożenia związane z pandemią COVID-19, skutkami agresji Rosji na Ukrainę, a także ujęto konieczność szybkiej adaptacji i przewidywania państw należących do UE wobec rozprzestrzeniania się zagrożeń cyfrowych w Internecie. Wykazano nadto, iż wymagana jest stała czujność, determinacja w działaniu i zbiorowe reakcje na zagrożenia jako kluczowe dla wspólnego sukcesu Unii Europejskiej w przyszłości²⁷.

Analiza dokumentów strategicznych Unii Europejskiej w zakresie kształtowania bezpieczeństwa wykazała, iż na przełomie 2024 i 2025 roku mieliśmy do czynienia z zintensyfikowaniem działań organizacji w tym zakresie. Warto w tym miejscu wymienić dokument pt. „Wytyczne Polityczne na następną kadencję Komisji Europejskiej 2024-2029”²⁸, w którym to zawarto rozdział „Nowa epoka dla europejskiej obrony i bezpieczeństwa”. W rozdziale tym wspomniano o konieczności zachowania pokoju w Europie, o wojnie napastniczej Rosji na Ukrainę, która powoduje odrażające i okrutne ataki na ludność cywilną, w tym dzieci, szpitale i infrastrukturę energetyczną, o konieczności inwestycji w bezpieczeństwo Ukrainy, co jednocześnie stanowi bezpieczeństwo dla Europy, o wspieraniu i koordynacji wysiłków na rzecz wzmocnienia bazy przemysłowej sektora obronnego, innowacji i jednolitego rynku, przy zachowaniu integralności i odpowiedzialności za wojska przez państwa członkowskie, tj. z zachowaniem decyzji o doktrynie rozmieszczenia wojsk własnych. Nadmienić należy, iż w rzeczonym dokumencie zawarto także konieczność powołania białej księgi w sprawie przyszłości europejskiej

---

²⁷ *Sprawozdanie Komisji Europejskiej z 13 grudnia 2022 roku*, Communication from the Commission to the European Parliament and the Council on the Fifth Progress Report on the implementation of the Eu Security Union Strategy, Brussels, 13.12.2022 COM (2022) 745 final, s. 21, https://commission.europa.eu/publications/fifth-progress-report-eu-security-union-strategy_en?prefLang=pl (12.02.2025).

²⁸ *Wytyczne polityczne na następną kadencję Komisji Europejskiej 2024-2029*, Strasburg, 18 lipca 2024 r., https://commission.europa.eu/priorities-2024-2029_pl?prefLang=pl (05.06.2025).

obrony, programu na rzecz europejskiego przemysłu obronnego, jednolitego rynku produktów i usług związanych z obronnością, europejskiej tarczy powietrznej i cyberobrony, wzmocnieniu europejskich sił policyjnych – Europolu oraz wspólnych granic²⁹.

Kontynuując, należy wspomnieć o komunikacie Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie ProtectEU: europejskiej strategii bezpieczeństwa wewnętrznego³⁰. W komunikacie Komisja Europejska stwierdza o wprowadzeniu Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa Wewnętrznego, opierającego się na trzech zasadach: po pierwsze, zmianie kultury bezpieczeństwa, obejmującego całe społeczeństwa, po drugie, zintegrowania i włączenia do głównego nurtu wszystkich przepisów, polityk i programów UE, w tym działań zewnętrznych UE w kwestii bezpieczeństwa, po trzecie, wprowadzeniu poważnych inwestycji ze strony UE, jej państw członkowskich i sektora prywatnego. Przedstawiona Strategia Bezpieczeństwa Wewnętrznego Unii Europejskiej ma na celu skuteczne przeciwdziałanie wszelkim zagrożeniom na następne lata. Co warto zaznaczyć, w strategii ujęto następujące założenia: zintegrowana świadomość sytuacyjna i analiza zagrożeń, wzmocnione zdolności bezpieczeństwa Unii Europejskiej, odporność na zagrożenia hybrydowe i inne wrogie działania, zaostrzenie przepisów dotyczących poważnej i zorganizowanej przestępczości, zwalczanie terroryzmu i brutalnego ekstremizmu oraz wskazano jako cel, iż UE może być silnym, globalnym graczem w dziedzinie bezpieczeństwa. Reasumując, strategia ma na celu zwiększenie zdolności Unii Europejskiej i państw członkowskich do przewidywania, zapobiegania i reagowania na zagrożenia bezpieczeństwa³¹.

Podsumowując, należy podkreślić, iż koncepcje, strategie bezpieczeństwa sojuszu NATO i organizacji Unii Europejskiej powinny być zbieżne z założeniami strategii państw członkowskich. Nie ulega wątpliwości, iż polityka bezpieczeństwa Polski na arenie międzynarodowej jest realizowana zgodnie ze wspólnymi zagrożeniami wymienionych wspólnot międzynarodowych. Co więcej, Polska jest jednym z najbardziej aktywnych państw przynależnych do NATO i UE, szczególnie na polu realizacji nakładów finansowych na politykę bezpieczeństwa i obronności, w tym granic państwowych. Na potwierdzenie powyższego, może świadczyć fakt, iż Polska na obecnym etapie wydaje na obronność prawie 5% PKB, co czyni ją liderem w tym zakresie wśród wszystkich państw europejskich. Taki stan rzeczy powoduje, iż jesteśmy wiarygodnym partnerem dla Stanów Zjednoczonych, NATO i UE w kwestiach obronności, co ma fundamentalne znaczenie w obecnych, niespokojnych czasach.

Nie zmienia to faktu, iż obecna Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2020 roku jest dokumentem nieaktualnym względem dokumentów strategicznych

---

²⁹ Ibidem, s. 16-20.

³⁰ *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie ProtectEU: europejskiej strategii bezpieczeństwa wewnętrznego*, Strasburg, 01.04.2025 r., COM (2025) 148 wersja ostateczna, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025DC0148> (05.06.2025).

³¹ Ibidem.

NATO i UE, w szczególności w aspekcie obecnych zagrożeń i wyzwań dla środowiska bezpieczeństwa Polski.

Kontynuując, warto zwrócić uwagę na udział Polski w innych inicjatywach o charakterze regionalnym, które oprócz wspomnianego sojuszu NATO i organizacji UE, stanowią dla Polski kolejną przestrzeń dla realizacji polityki bezpieczeństwa i obronności, w szczególności w rejonie Europy Środkowo Wschodniej i obszarze Morza Bałtyckiego. Do takiej inicjatywy należy zaliczyć współpracę regionalną w ramach Dziewiątki Bukaresztańskiej, utworzonej w listopadzie 2015 roku z inicjatywy prezydentów Polski i Rumunii. Nadmienić należy, iż oprócz wymienionych państw w skład Dziewiątki Bukaresztańskiej wchodzi także państwa Bułgarii, Węgier, Słowacji, Czech, Litwy, Łotwy i Estonii. Co więcej, ostatnie spotkanie tych państw miało miejsce w dniu 3 czerwca 2025 roku w Wilnie, gdzie wzięły udział również państwa nordyckie. W wyniku przeprowadzonych uzgodnień państwa podpisały dokument, w którym potępiły wszelkie formy wspierania rosyjskiej agresji na Ukrainie, wskazano na współpracę Białorusi z Rosją i udzielania przez to państwo pomocy w wojnie w zakresie infrastruktury i terytorium. Wskazano także, iż Chiny są nadal bliskim partnerem Rosji, pomimo jej zbrojnych i okrutnych działań na terytorium Ukrainy. Ponadto państwa zobowiązały się do wzmocnienia działań ukierunkowanych na odstraszenie Rosji poprzez zwiększenie wobec niej presji za pomocą sankcji³².

Nie należy zapominać o nieformalnym sojuszu państw Polski, Czech, Słowacji i Węgier w ramach Grupy Wyszehradzkiej (V4), funkcjonującej od 1 stycznia 1993 roku. Jak twierdzi D. Héjj, w czasach dyskusji nad kształtem instytucjonalnym Unii Europejskiej, jej sektorowymi politykami, a także wspólną polityką zagraniczną i bezpieczeństwa, koniecznym jest poszukiwanie sojuszników, z którymi będzie możliwe kształtowanie europejskiej polityki bezpieczeństwa w zgodzie z polskim interesem. Co więcej, autor twierdzi, iż pomimo spadku aktywności działania tej grupy od początku 2022 roku, jest to ważne i naturalne forum współpracy w regionie³³.

Jednym z najbardziej istotnych inicjatyw i działalności Polski poza NATO i UE jest relacja z Francją i Niemcami w ramach tzw. Trójkąta Weimarskiego, powołanego w sierpniu 1991 roku. Zaznaczyć przy tym należy, iż wymieniony format współpracy obejmujący różne wymiary, w tym wymiar bezpieczeństwa i obronności, jest bardzo aktywną inicjatywą rządu polskiego, co niewątpliwie stanowi pozytywną przesłankę dla kształtowania środowiska bezpieczeństwa narodowego. Francja i Niemcy to jedne z najpotężniejszych państw regionu Europy pod względem gospodarczym, technologicznym i militarnym, a w przypadku Francji państwa posiadającego potencjał nuklearny. Pomimo niewątpliwych korzyści płynących ze współpracy Polski z Francją i Niemcami, w literaturze przedmiotu spotkać można krytyczne opinie w funkcjonowaniu tego podmiotu stosunków międzynarodowych. Według J. Fiszera, „(...) od początku istnienia Trójkąta Weimarskiego jego słabą stroną był brak instytucjonalizacji, czyli

---

³² Bukaresztańska Dziewiątka, <https://defence24.pl/polityka-obronna/bukaresztanska-dziewiatka-za-zwiekszeniem-zdolnosci-obronnych-nato> (05.06.2025).

³³ D. Héjj, *Grupa Wyszehradzka w Unii Europejskiej*, Biuro Analiz Sejmowych, Infos, nr 9(311), 26.10.2023 r., [https://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/C4B916353427823DC1258A53004319E1/\\$file/Infos_311.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/C4B916353427823DC1258A53004319E1/$file/Infos_311.pdf) (05.06.2025).

określonej struktury organizacyjnej, co nadal utrudnia współpracę i koordynację polityki zagranicznej Polski, Francji i Niemiec. (...) jeśli Trójkąt Weimarski ma stać się aktywnym podmiotem na arenie międzynarodowej powinien posiadać własny, trójstronny fundusz na wzór funduszu wyszehradzkiego czy Inicjatywy Trójmorza, który będzie ułatwiał koordynowanie jego współpracy i wspierał działania adekwatnych podmiotów pozarządowych w Polsce, Francji i Niemczech”³⁴.

Koncentrując się na inicjatywach regionalnych państwa polskiego, należy również wymienić Inicjatywę Trójmorza (ang. Three Seas Initiative – 3SI), powołaną do życia w sierpniu 2016 roku w Dubrowniku przez prezydenta Chorwacji Kolindy Grabar-Kitarović i prezydenta RP Andrzeja Dudy. Inicjatywa Trójmorza składa się z następujących państw: Austrii, Bułgarii, Chorwacji, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Polski, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Węgier oraz Grecji, która dołączyła do inicjatywy w 2023 roku. Głównym celem powstania inicjatywy Trójmorza jako kolejnego podmiotu w stosunkach międzynarodowych było „pozyskiwanie politycznego poparcia oraz organizowanie zdecydowanych działań dotyczących określonych projektów transgranicznych i makroregionalnych, o strategicznym znaczeniu dla państw zaangażowanych w sektory energii, transportu, komunikacji cyfrowej i gospodarki w Europie Środkowej i Wschodniej”³⁵. Należy jeszcze uwzględnić inne cele, a mianowicie aneksję Krymu w 2014 roku przez Federację Rosyjską, co w dużym stopniu przyczyniło się do zacieśnienia współpracy państw przygranicznych z Rosją, wspólne działania (starania) państw Trójmorza w ramach wspólnoty Unii Europejskiej celem uzyskania jak największej ilości środków finansowych na zrównanie gospodarcze państw Wschodu z państwami Zachodu, na wspólne przedsięwzięcia infrastrukturalne i bezpieczeństwo energetyczne, a także na zacieśnienie relacji państw Trójmorza posiadających wspólną historię z czasów Związku Radzieckiego i uzależnienia od Rosji, wspólnych starań o członkostwo w NATO i Unii Europejskiej.

Należy dodać, iż zgodnie z deklaracją wileńską z 2024 roku Inicjatywa Trójmorza (3SI) ma czterech partnerów strategicznych: Komisję Europejską, Stany Zjednoczone Ameryki, Republikę Federalną Niemiec i Japonię. Z kolei Ukraina i Mołdawia są także państwami stowarzyszonymi uczestniczącymi w 3SI³⁶.

Uzupełniając powyższe, należy dodać, iż za spadek aktywności funkcjonowania zarówno Dziewiątki Bukaresztańskiej, Grupy Wyszehradzkiej (V4), jak i Inicjatywy Trójmorza (3SI) w dużym stopniu odpowiada brak zaufania państw wobec Węgier. Jest to spowodowane bliskimi relacjami prezydenta Węgier Viktora Orbana z prezydentem Federacji Rosyjskiej Władimirem Putinem. Na potwierdzenie powyższego należy wspomnieć, iż rząd węgierski pod przywództwem Viktora Orbana od lat sprzeciwiał się nakładaniu sankcji na Rosję. Po aneksji

---

³⁴ J.M. Fiszer, *Perspektywy renesansu Trójkąta Weimarskiego i jego działalność po agresji Rosji na Ukrainę*, „Polityka i Społeczeństwo” 2024, 3(22), s. 80.

³⁵ A. Wojtaszak, *Stanowisko państw Europy Środkowej wobec inicjatywy Trójmorza*, „Społeczeństwo i Polityka” 2021, 1(66), s. 48.

³⁶ Inicjatywa Trójmorza, zwana Trójmorzem (ang.: Three Seas Initiative – TSI, 3SI), <https://trojmorze.isp-pan.waw.pl/inicjatywa-trojmorza/podstawowe-informacje/> (06.06.2025).

Krymu i realizacji przez Unię Europejską sankcji na Federację Rosyjską Węgry sprzeciwiały się tym decyzjom, nawiązując kolejne umowy na dostawy gazu z tego kraju. Do dziś rząd węgierski na czele z Wiktorem Orbanem sprzeciwia się jakimkolwiek decyzjom (sankcjom) przeciwko Rosji.

GLOBALIZACJA W ASPEKCIE KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA BEZPIECZEŃSTWA

Przechodząc do kolejnego zagadnienia w aspekcie charakterystyki środowiska bezpieczeństwa Polski w ujęciu narodowym i międzynarodowym, wymagającym podjęcia rozważań jest proces globalizacji. W ujęciu słownikowym oznacza „uogólniony proces kompleksowego rozwoju poszczególnych dziedzin życia społeczno-gospodarczego w ich wzajemnym powiązaniu i zależności, postrzegany w skali światowej. W szerszym znaczeniu odnosi się do rosnącej integracji i współzależności między jednostkami działającymi globalnie, czy to na platformie społecznej, politycznej czy ekonomicznej”³⁷. Z tego wynika, że globalizacja to zjawisko oparte na rozwoju technologicznym (informatyzacji), co spowodowało ponad kontynentalną wymianę gospodarczą państw w tym m.in. swobodny przepływ kapitału, informacji i wiedzy.

Zdaniem J. Stańczyka w dobie globalizacji nastąpiło tzw. „skurczenie” strategicznego środowiska bezpieczeństwa na skutek procesów zacieśniania więzi oraz postępującej informatyzacji (rozwój naukowo-techniczny) poprzez ukształtowanie się w przestrzeni niematerialnego komunikowania się i powstania rzeczywistości wirtualnych (celowość ludzkich działań). Autor wskazuje na fakt, iż globalizacja jest złożonym procesem pogłębiania relacji w dobie nasilenia różnych sfer życia społecznego, zawierający taki zakres jak integracja czy fragmentacja i, przede wszystkim, postępujące zjawisko przenikania spraw wewnątrzpaństwowych i międzynarodowych³⁸. Z kolei M. Kozub wymienia główne cechy globalizacji, które mają kluczowe znaczenie dla pojmowania bezpieczeństwa, takie jak: wielowymiarowość, wielowątkowość, złożoność, współzależność międzynarodowa i poszerzający się jej zakres, relacja z postępem (rozwojem) nauki, organizacji i techniki³⁹. Należy mieć na uwadze, iż procesy globalizacyjne mają również związek z rosnącą rolą podmiotów niepaństwowych (pozainstytucjonalnych), działających w ramach procesów regionalizacji i w ramach współzależności międzynarodowej. Analiza literatury wykazała, iż opinie badaczy są zbieżne w zakresie wpływu globalizacji na środowisko bezpieczeństwa w tym w ujęciu strategicznym.

Niewątpliwym wpływ mają procesy związane z rozwojem nauki i techniki, a także takie zjawiska jak: niepewność, złożoność i zmienność. Należy jeszcze uwzględnić, iż środowisko bezpieczeństwa wymaga prowadzenia analiz zawierających następujące perspektywy:

---

³⁷ J. Kaczmarek, W. Łepkowski, B. Zdrodowski (red.), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, op. cit., s. 44.

³⁸ J. Stańczyk, *Środowisko bezpieczeństwa państwa w ujęciu międzynarodowym*, op. cit., s. 19-20.

³⁹ M. Kozub, *Mysleć strategicznie o bezpieczeństwie przyszłości*, Wyd. Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2013, s. 51-52.

określone państwo, region, podsystem międzynarodowy, system globalny, określona sytuacja, faza czy też stan bezpieczeństwa⁴⁰.

Warto zwrócić uwagę na pogląd P. Maślocha, który pochylił się nad zagadnieniem globalizacji i jej wpływu na nielegalną migrację w XXI wieku. Według wymienionego badacza globalizacja to „nieograniczony przepływ ludzi, towarów, kapitału, technologii i informacji, które stanowią jedną z przyczyn współczesnego kryzysu migracyjnego w Europie”⁴¹. Co więcej, autor wskazał, iż nielegalna imigracja spowodowana otwarciem granic państw europejskich, a wcześniej zainicjowana przemianami społeczno-gospodarczo-politycznych, dała początek temu zagrożeniu, które rozwinęło się w sposób niekontrolowany.

Należy zgodzić się z opiniami badaczy w tej materii, w szczególności z poglądem P. Maślocha, że procesy globalizacji, które w większości mają odzwierciedlenie w sferze ekonomicznej, występują także w innych sferach życia człowieka, niekoniecznie w sposób pozytywny. Do negatywnych przesłanek zagrożenia dla społeczeństwa należy zaliczyć nielegalną migrację, którą spowodował m.in. proces globalizacji. Zagrożenie migracyjne i niekontrolowanej migracji jest już właściwie zdiagnozowane w strategiach bezpieczeństwa NATO i UE, w tym w strategii bezpieczeństwa narodowego Polski. Zaznaczyć należy, iż to właśnie Polska w bolesny sposób doświadczyła nielegalnej migracji z terenów Bliskiego Wschodu poprzez Białoruś i przy aktywnej roli Rosji w ostatnich latach. Problem nielegalnej migracji dla Europy Zachodniej i Polski nie ustał, jednak jest on w właściwy i skuteczny sposób neutralizowany przez odpowiednie formacje bezpieczeństwa wewnętrznego i siły zbrojne.

Nie ulega wątpliwości, że procesy globalizacji, nie tylko dotyczące nieograniczonego przepływu ludzi, ale także kapitału, informacji i technologii, stanowią poważne wyzwania i zagrożenia w obecnej sytuacji geopolitycznej, w szczególności dla państw europejskich.

CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA BEZPIECZEŃSTWA W ODNIESIENIU DO PAŃSTW MOCARSTWOWYCH I ORGANIZACJI O CHARAKTERZE REGIONALNYM TZW. „GLÓWNYCH OŚRODKÓW SIŁY” W STOSUNKACH MIĘDZYNARODOWYCH

Warto zwrócić uwagę na aspekt ośrodków siły w kontekście państw o charakterze mocarstwowym oraz pozostałych organizacji regionalnych. W niniejszym artykule skupiono się na strategii bezpieczeństwa NATO, gdzie główną siłą militarno-gospodarczą stanowią Stany Zjednoczone oraz na strategii bezpieczeństwa Unii Europejskiej. Należy jednak mieć na uwadze, iż obecną geopolitykę⁴² i geostrategię⁴³ realizują również inne „państwa potęgi” układu sił międzynarodowych, m.in. Chiny, Rosja, Indie, Brazylia, Korea Południowa, Japonia, a także

⁴⁰ J. Stańczyk, *Środowisko bezpieczeństwa...*, op. cit., s. 21-22.

⁴¹ P. Maśloch, *Globalizacja a współczesne wyzwania dla bezpieczeństwa – nielegalna imigracja*, „Zeszyty Naukowe AON” 2016, nr 2 (103).

⁴² „Geopolityka analizuje wzajemne relacje między państwami i uwzględnia geograficzne uwarunkowania w procesach politycznych”, Zob. M. Zakrzewski, *Pojęcie geopolityki*, [w:] J. Kloczkowski (red.), *Geopolityka*, Kraków 2021, s. 13-38,

⁴³ „Geostrategia jest to dziedzina geopolityki, w której strategia państwa uzależniona jest od elementów geograficznych”, Zob. *Słownik języka polskiego*, <https://sjp.pl/geostrategia> (16.02.2025).

inne organizacje o charakterze regionalnym, takie jak: Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej – ASEAN, znany jako Wspólny Rynek Południa państw Ameryki Łacińskiej, a także Szanghajska Organizacja Współpracy – SzOW. Wymienione organizacje regionalne z całą pewnością odgrywają ważną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa państw wchodzących w ich skład, a także stanowią tzw. forum polityczne będące przeciwważą dla zachodnich organizacji międzynarodowych.

Należy w tym miejscu uwzględnić podstawowe zasady w stosunkach między państwami członkowskimi grupy ASEAN, zawarte w Traktacie o przyjaźni i współpracy w Azji Południowo-Wschodniej w 1976 roku, a więc: wzajemne poszanowanie niepodległości, równości i suwerenności, tożsamości narodowej i integralności terytorialnej wszystkich państw członkowskich, prawo każdego państwa do prowadzenia własnej polityki narodowej w sposób wolny od zewnętrznej ingerencji, przymusu i dywersji, przestrzeganie zasady nieingerencji w wewnętrzne sprawy drugiej strony, rozwiązywania różnic oraz sporów w sposób pokojowy, wyrzeczenie się groźby użycia siły lub jej użycia i co najważniejsze efektywna współpraca między sobą⁴⁴. Należy nadmienić, iż organizacja ASEAN została utworzona w 1967 roku, a w jej skład wchodzi następujące państwa: Indonezja, Malezja, Filipiny, Singapur i Tajlandia, Państwo Brunei Darussalam, Wietnam, Laos, Kambodża oraz Mjanma.

Rozpatrując natomiast główne cele współpracy regionalnej państw wchodzących w skład organizacji MERCOSUR, a więc tzw. Wspólnego Rynku Południa, są następujące: swobodny przepływ wszelkich towarów, usług oraz czynników produkcji pomiędzy krajami, zniesienie ceł i ograniczeń pozataryfowych w ich obrocie, uchwalenie wspólnej taryfy zewnętrznej w tym przyjęcie wspólnej polityki handlowej wobec państw trzecich, koordynacja stanowisk państw na regionalnych i międzynarodowych forach ekonomiczno-handlowych, wzajemna koordynacja polityki makroekonomicznej i sektorowej pomiędzy państwami i stronami wchodzącymi w skład organizacji w zakresie handlu zagranicznego, przemysłu, rolnictwa, polityki fiskalnej, pieniężnej, kapitałowej i walutowej, usług, transportu, ceł i komunikacji, w kierunku zapewnienia odpowiednich warunków konkurencji między państwami-stronami, a także zobowiązanie państw członkowskich (sojuszniczych) do ujednoczenia swoich przepisów prawnych w różnych obszarach w celu wzmocnienia procesu integracji⁴⁵. Państwami założycielskimi organizacji MERCOSUR są: Argentyna, Brazylia, Paragwaj i Urugwaj.

Ostatnią z wymienionych organizacji regionalnych jest Szanghajska Organizacja Współpracy (SzOW), powołana w dniu 15 czerwca 2001 roku przez takie państwa jak: Rosja, Chińska Republika Ludowa, Kazachstan, Kirgistan i Tadżykistan, zwanych „Szanghajską Piątką”. W 2001 roku do organizacji dołączył Uzbekistan, z kolei w 2017 roku Indie i Pakistan. W 2022 roku szeregi organizacji zasilili Iran, a w 2024 roku Białoruś. Celem SzOW jest „umacnianie

---

⁴⁴ Podstawowe zasady (cele) państw członkowskich ASEAN, <https://asean.org/what-we-do/#asean-aims> (16.02.2025).

⁴⁵ Podstawowe zasady (cele) MERCOSUR, <https://www.mercosur.int/quienes-somos/objetivos-del-mercosur/> (16.02.2025).

bezpieczeństwa regionalnego w Azji poprzez wielopłaszczyznową współpracę, głównie Rosji i Chin. Jakkolwiek istnieją projekty przekształcenia SzOW w sojusz wojskowy, organizacja ta pozostaje na razie paktem politycznym państw⁴⁶. W dniach 3-4 lipca 2024 roku w Astanie odbył się szczyt Szanghajskiej Organizacji Współpracy, na której uczestnicy szczytu zadeklarowali „bliskość lub zbieżność oceny aktualnej napiętej sytuacji międzynarodowej oraz zasadę nieingerencji w sprawy wewnętrzne swoich państw”⁴⁷. Warto zwrócić uwagę, iż na wspomnianym szczycie podkreślono konieczność współpracy na najbliższe lata, m.in. w następujących sprawach: przeciwdziałania terroryzmowi, separatyzmowi i ekstremizmowi. Ponadto zatwierdzono strategię narkotykową oraz ustalono wspólną mapę przedsięwzięć w ramach współdziałania z partnerami i obserwatorami, w zakresie projektu planu rozwoju SzOW do 2035 roku⁴⁸.

Nie ulega wątpliwości, iż państwa mocarstwowe stanowiące tzw. układ sił środowiska międzynarodowego właściwie reagują na obecne konflikty, wojny i zagrożenia na świecie, w tym m.in.: na wojnę Federacji Rosyjskiej z Ukrainą, wojnę państwa Izrael z organizacją palestyńską, tj. islamskim ruchem oporu zwanym Hamasem, kryzys migracyjny na granicy polsko-białoruskiej, nielegalna migracja do państw europejskich, obalenie rządów Baszara al-Asada w Syrii, niespokojne sytuacje w Afryce Zachodniej, która według badaczy może stać się kolejnym światowym centrum terroryzmu, tak jak wcześniej stało się to z Libią i Afganistanem, a także napięte relacje w rejonie zachodniego Pacyfiku pomiędzy Tajwanem a Chinami. Z kolei państwa europejskie nadal ostrożnie podchodzą do konieczności wydatków na obronność zarówno własnych sił zbrojnych, jak i wspólnych europejskich sił obronnych, które docelowo mają tworzyć wspólną armię państw europejskich zdolnych do obrony swoich interesów i sojuszników.

Niewątpliwie wpływ na zmianę tego stanowiska mogą mieć ostatnie wydarzenia na świecie, przede wszystkim dotyczące obecnej polityki bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych, które wymagają większego zaangażowania Europy w kolektywną obronę swoich interesów narodowych, konfliktów i wojen w nich występujących. Zaobserwować można pogorszenie relacji na linii Ameryka – Europa, co nie jest dobrą wiadomością z racji zagrożenia ze strony Federacji Rosyjskiej, w szczególności dla państw Europy Środkowo-Wschodniej. Zauważyć można, iż obecna sytuacja geopolityczna skupia się już na wielu rejonach świata, a mocarstwa stanowiące układ sił, przede wszystkim Stany Zjednoczone, Chiny, Rosja i Indie mają zamiar w głównej mierze realizować własne, strategiczne interesy narodowe, a następnie uwzględnić interesy w ramach sojuszy i organizacji międzynarodowych i regionalnych.

Podsumowując, można powiedzieć, że charakterystyka środowiska bezpieczeństwa międzynarodowego w aspekcie zmian geopolitycznych jest zmienna i uwarunkowana wszelkimi zachodzącymi zdarzeniami w przestrzeni globalnej i regionalnej, a więc dotyczącymi również przemian ustrojowych i globalizacji. Podlega ciągłej analizie pod kątem dostosowywania

---

⁴⁶ Szanghajska Organizacja Współpracy (SzOW), https://dbpedia.org/page/Shanghai_Cooperation_Organisation (16.02.2025).

⁴⁷ Szanghajska Organizacja Współpracy (SzOW), szczyt w Astanie w 2024 roku, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-07-05/szczyt-szanghajskiej-organizacji-wspolpracy-w-astanie-w-cieniu-xi> (16.02.2025).

⁴⁸ Ibidem.

odpowiednich procedur działania zmierzających do przeciwdziałania zagrożeniom. Na płaszczyźnie międzynarodowej odpowiedzialność za pożądaný stan bezpieczeństwa ponoszą główne ośrodki sił, tj. NATO jako sojusz polityczno-wojskowy, skupiający 32 państwa członkowskie, Unia Europejska jako organizacja regionalna, skupiająca 27 państw europejskich, Organizacja Narodów Zjednoczonych, składająca się z 193 państw, ale również Stany Zjednoczone jako państwo mocarstwowe. Wymienione organizacje uchwalają dokumenty rangi międzynarodowej m.in. strategie i koncepcje, których regulacje w aspekcie wyzwań i zagrożeń osadzone są na określonym środowisku bezpieczeństwa.

Polska jako członek NATO i UE ma obowiązek implementowania regulacji z zakresu bezpieczeństwa i obronności w dokumenty rangi krajowej, w tym przypadku strategii obronności i bezpieczeństwa narodowego. Co więcej, określone środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego jest w większości zbieżne z krajowymi dokumentami z zakresu bezpieczeństwa państw członkowskich, co niewątpliwie wymaga zainteresowania zagrożeniami tych państw przez wspomniane ośrodki sił.

Nie należy również zapominać o pozostałych państwach tzw. „potęgach” stanowiących o układzie sił w środowisku międzynarodowym, a więc: Chińskiej Republiki Ludowej, Federacji Rosyjskiej, Indii, Brazylii, a także wschodzących militarnie i gospodarczo państw Korei Południowej i Japonii. Warto zauważyć, iż częściowo opisane zagrożenia występujące na całym świecie są bezpośrednio lub pośrednio związane z tymi państwami, a więc znajdują się w ich środowisku bezpieczeństwa, na które z pewnością reagują lub będą reagować militarnie lub politycznie.

Z kolei za pożądaný stan bezpieczeństwa w wymiarze krajowym odpowiadają określone państwa, które odpowiedzialne są za zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom, ochronę państwa i nienaruszalności granic. W tym celu stosowana jest krajowa polityka bezpieczeństwa oparta na strategiach, w których określone są wyzwania, szanse, ryzyka i zagrożenia osadzone na występującym w danym czasie środowisku bezpieczeństwa. Niezwykle istotna w tym zakresie jest odpowiedzialna polityka obronna posiadająca odpowiednie i nowoczesne siły militarne, stanowiące gwarant bezpieczeństwa i element odstraszenia. Kolejnym ważnym czynnikiem jest przynależność do sojuszy i organizacji międzynarodowych stanowiących dodatkową gwarancję bezpieczeństwa. Polska spełnia te kryteria, a jej aktywny udział w operacjach poza granicami kraju od połowy XX wieku pod auspicjami ONZ, następnie NATO, OBWE i UE przyczynił się do wzmocnienia jej siły i znaczenia w środowisku międzynarodowym. Warto nadmienić, iż głównym filarem polskiej polityki bezpieczeństwa jest jej udział w sojuszu NATO.

PODSUMOWANIE

Ocena środowiska bezpieczeństwa w aspekcie zmian geopolitycznych pozwala określić sytuację bezpieczeństwa w odniesieniu do uwarunkowań wewnętrznych, zewnętrznych, globalnych, regionalnych i lokalnych, a sprawne podejmowanie właściwych decyzji umożliwia zastosowanie odpowiednich środków zmierzających do przeciwdziałania wszelkim zagrożeniom.

Ocena ta stanowi kluczowe znaczenie dla określania koncepcji i strategii międzynarodowych sojuszu i organizacji (NATO, UE) ale również krajowych, co w odniesieniu do Polski zawiera Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Co więcej, środowisko bezpieczeństwa zwane również strategicznym środowiskiem bezpieczeństwa jest ważnym obszarem w prognozowaniu i diagnozowaniu przyszłej polityki bezpieczeństwa, a więc szacowaniu wyzwań, szans, ryzyka i zagrożeń. Prognozowanie i diagnozowanie winno być oparte na środowisku, a więc otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym. Odpowiedzialność za jej stosowanie spoczywa na podmiotach, tj. państwach stanowiących gwarancję bezpieczeństwa swoich obywateli i granic państwowych. Z kolei w wymiarze międzynarodowym na sojuszach, organizacjach i państwach o charakterze mocarstwowym.

Z zebranego w toku badań materiału i dokonanych analiz wynika, że właściwe zdiagnozowanie środowiska bezpieczeństwa jest kluczowe dla pożądanego stanu bezpieczeństwa w wymiarze międzynarodowym i krajowym. Dlatego też niezbędne są częstsze prace nad dokumentami rangi międzynarodowej (koncepcje, strategie bezpieczeństwa) i krajowej (strategie obronności i bezpieczeństwa narodowego) w celu podejmowania bieżących decyzji i stosowania środków wyprzedzających, zapobiegawczych i militarnych w celu zminimalizowania ryzyka strat lub wyeliminowania zagrożenia. W tym zakresie należy stwierdzić, iż obecnie obowiązująca Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2020 roku jest nieaktualna w zakresie obecnych szans, wyzwań i zagrożeń oraz nie skorelowana z aktualnym środowiskiem bezpieczeństwa NATO i UE, zawartym w strategiach i koncepcjach. Pomimo opublikowania Rekomendacji do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2024 roku nie podjęto żadnych decyzji w kierunku implementacji nowych wyzwań i zagrożeń do opracowania nowej strategii. Jak wykazano, istotnym w tym zakresie byłoby przeprowadzenie strategicznego przeglądu bezpieczeństwa narodowego.

Należy podkreślić, iż pomimo obecnej sytuacji geopolitycznej, w której narastają konflikty i zagrożenia w wymiarze regionalnym i lokalnym, w obecnych uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych oraz obecnym środowisku bezpieczeństwa, Polska posiada stabilne zabezpieczenie i gwarancje bezpieczeństwa ze strony sojuszy i organizacji międzynarodowych (NATO, UE), których jest członkiem. Co więcej, Polska uczestniczy w innych inicjatywach regionalnych, takich jak: Dziewiątka Bukaresztańska, Grupa Wyszehradzka (V4), Trójkąt Wemarski, Inicjatywa Trójmorza (3SI) czy też aktywna w ostatnim okresie współpraca z państwami Morza Bałtyckiego. Należy również pamiętać o realizacji sztandarowego projektu obronnego „Tarczy Wschód”, który jest autonomicznym pomysłem rządu polskiego, a dotyczącym wzmocnienia odporności Polski na ataki i wojnę hybrydową.

W tym kontekście wydaje się, iż obecnie prowadzona przez rząd polski polityka bezpieczeństwa i obronności polegająca na zwiększeniu liczebności sił zbrojnych, zakupu nowoczesnego sprzętu i uzbrojenia, przy aktywnej współpracy militarnej w Europie i na świecie jest właściwym kierunkiem w dobie obecnych zagrożeń i sytuacji geopolitycznej. Jednakże decyzje w zakresie strategicznego planowania operacyjnego i obronnego winny być uporządkowane, oparte na głównym

i najważniejszym dokumencie, jakim jest Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej oraz na strategiach i koncepcjach NATO i UE, które powinny być na bieżąco aktualizowane w oparciu o obecne zagrożenia i wszelkie istotne zmiany w sytuacji geopolitycznej, mające wpływ na charakterystykę środowiska bezpieczeństwa.

BIBLIOGRAFIA

- Baylis John. 2008. Bezpieczeństwo międzynarodowe i globalne w epoce pozimnowojennej, tłum. W. Nowicki, W Globalizacja polityki światowej. Wprowadzenie do stosunków międzynarodowych 363-397. Wydawnictwo UJ.
- Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa 2013. <https://www.bbn.gov.pl/pl/informacje-o-bbn/publikacje/6815,Biala-Ksiega-Bezpieczenstwa-Narodowego-RP.html>.
- Błażewicz Zbigniew. 2021. „Strategiczne środowisko bezpieczeństwa”. *Studia Społeczne* 4: 71-85.
- Bukaresztańska Dziewiątka. 2022. W <https://defence24.pl/polityka-obronna/bukaresztanska-dziewiatka-za-zwiekszeniem-zdolnosci-obronnych-nato>.
- Commission to the European Parliament and the Council on the Fifth Progress Report on the implementation of the Eu Security Union Strategy. Brussels. 13.12.2022 COM (2022) 745 final. W https://commission.europa.eu/publications/fifth-progress-report-eu-security-union-strategy_en?prefLang=pl.
- Communication From The Commission To The European Parliament, The European Council, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee Of The Regions on The Eu Security Union Strategy, European Commission Brussels. 24.07.2020, COM (2020) 605 final. W https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/european-security-union_pl.
- Fiszer Józef M. 2024. „Perspektywy renesansu Trójkąta Weimarskiego i jego działalność po agresji Rosji na Ukrainę”. *Polityka i Społeczeństwo* 3(22): 60-83.
- Globalny układ sił. Rocznik Strategiczny 2007/2008. Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych. Uniwersytet Warszawski. W https://wnpism.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2020/03/15_2008.pdf.
- Héjj Dominik. 2023. Grupa Wyszehradzka w Unii Europejskiej. Biuro Analiz Sejmowych, Infos 9(311). W [https://orka.sejm.gov.pl/Wy-dBAS.nsf/0/C4B916353427823DC1258A53004319E1/\\$file/Infos_311.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Wy-dBAS.nsf/0/C4B916353427823DC1258A53004319E1/$file/Infos_311.pdf).
- Inicjatywa Trójmorza, zwana Trójmorzem (ang.: Three Seas Initiative – TSI, 3SI). W <https://trojmorze.isppan.waw.pl/inicjatywa-trojmorza/podstawowe-informacje/>.
- Kaczmarek Julian, Łepkowski Wojciech, Zdrodowski Bogdan (red.). 2008. Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego. Warszawa: Wydawnictwo Akademia Obrony Narodowej.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie ProtectEU: europejskiej strategii bezpieczeństwa wewnętrznego. 2025. Strasburg, COM (2025) 148 wersja ostateczna. W <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025DC0148>.

- Koziej Stanisław. 2024. O pracach nad Strategią Bezpieczeństwa Narodowego w kontekście Prezydenckich Rekomendacji: Rola, Procedura, Treść. Warszawa. W <https://koziej.pl/wp-content/uploads/2024/07/Prace-nad-SBN.pdf>.
- Kozub Marian. 2013. Myśleć strategicznie o bezpieczeństwie przyszłości. Warszawa: Wydawnictwo Akademia Obrony Narodowej.
- Maśloch Piotr. 2016. „Globalizacja a współczesne wyzwania dla bezpieczeństwa – nielegalna imigracja.” Zeszyty Naukowe AON 2(103): 83-95.
- Mokrzycki Jarosław, Reczkowski Robert, Cieśla Sławomir (red.). 2020. Analiza środowiska bezpieczeństwa w perspektywie 2035 roku. Bydgoszcz: Wydawnictwo Centrum Doktryn i Szkolenia Sił Zbrojnych im. gen. broni Władysława Sikorskiego. W <https://cdissz.wp.mil.pl/publikacje/analiza-srodowiska-bezpieczenstwa-w-perspektywie-2035-roku-pl/>.
- NATO 2022 Strategic Concept. W <https://www.act.nato.int/wp-content/uploads/2023/05/290622-strategic-concept.pdf>.
- Nowakowski Michał. 2015. „Ocena wiarygodności informacji w serwisach internetowych”. Studia Informatica 36: 103-114.
- Objetivos del MERCOSUR. W <https://www.mercosur.int/quienes-somos/objetivos-del-merc-sur/>.
- Piwowski Juliusz. 2020. Romb (Kultury) „Bezpieczeństwa. Redefinicja Środowiska Bezpieczeństwa”. Kultura Bezpieczeństwa 37: 30-46.
- Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o wydaniu Polityczno-Strategicznej Dyrektywy Obronnej Rzeczypospolitej Polskiej. 2018. Monitor Polski. M.P.2019.15.
- Rekomendacje do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. 2024. W https://www.prezydent.pl/storage/file/core_files/2024/7/4/7fa9f08052b51758d6ed4e9a11a9d32d/REKOMENDACJE%20SBNRP%204%20lipca%202024.pdf.
- Słownik języka polskiego PWN. W <https://sjp.pl/geostrategia>.
- Słownik języka polskiego PWN. W <https://sjp.pwn.pl/szukaj/%C5%9Brodowisko.html>.
- Sprawozdanie Komisji Europejskiej z 13 grudnia 2022 roku. Communication from the
- Stańczyk Jerzy. 2018. „Środowisko bezpieczeństwa państwa w ujęciu międzynarodowym”. Rocznik bezpieczeństwa międzynarodowego 12(2): 11-24.
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa 2020. W https://www.bbn.gov.pl/ftp/dokumenty/Strategia_Bezpieczenstwa_Narodowego_RP_2020.pdf.
- Strategia Unii Europejskiej w zakresie unii bezpieczeństwa, która obejmuje lata 2020-2025.
- Szanghajska Organizacja Współpracy. W https://dbpedia.org/page/Shanghai_Cooperation_Organisation. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-07-05/szczyt-szanghajskiej-organizacji-wspolpracy-w-astanie-w-cieniu-xi>.
- Uniwersalny słownik języka polskiego. 2003. t. 4. Warszawa: Wydawnictwo: PWN.
- Waszczykowski Stanisław, Opara Kamil, Hermann Karolina. 2024. „Środowisko bezpieczeństwa w koncepcjach strategicznych NATO i strategiach bezpieczeństwa narodowego RP”. Bezpieczeństwo Narodowe, kwartalnik 2024/44, Warszawa: Wydawca: Biuro Bezpieczeństwa Narodowego. W <https://www.bbn.gov.pl/download/1/30799/KwartalnikBN2024-44C.pdf#page=128>.

- Wojtaszak Andrzej. 2021. „Stanowisko państw Europy Środkowej wobec inicjatywy Trójmorza”. *Społeczeństwo i Polityka* 1(66): 43-65.
- Wyrębek Henryk, Zakrzewski Robert, Załoga Wisława. 2021. Zagrożenia bezpieczeństwa państwa. W: *Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa państwa. Część druga*, 23-34. Biała Podlaska. Wydawnictwo: Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II.
- Wytyczne polityczne na następną kadencję Komisji Europejskiej 2024-2029. 2024. Strasburg. https://commission.europa.eu/priorities-2024-2029_pl?prefLang=pl.
- Zakrzewski Maciej. 2021. Pojęcie geopolityki W: *Geopolityka*, 13-24. Kraków. Wydawnictwo: Akademii Ignatianum.
- Zięba Ryszard. 1989. „Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych”. *Sprawy Międzynarodowe* 10: 49-70.